На Зеленому Острові є оксамитова прогалина поміж чорних лісів. Там протікає струмочок, а понад струмочком повелося сільце. Кілька хатинок стало громадкою над водою, а одна відбилася набік й вибігла на гору, під самий ліс.

В тій хатинці самітно проживав молодий селянин. Звали його Іваном. Як померли його старенькі, поховав він їх, потужив за ними та й зачав господарити самотужки.

Удень в полі воли поганяє, а плужок поскрипує, свіжа земелька пахне; часами — луки косить, траву граблями перевертає, копички становить; а не то — ціпом на току клепає. Та й у хаті є чимало праці; все робота здорова, радісна.

Зате, як вечір — ото вже його: вийде на прогалину в лісі та й сидить якийсь час на пенькові. Прийде туди на провесні: світлячки на мохові миготять та по вітах блищать, мов зелені живі каганчата; прийде літом: цвіркуни цвірінчать, зорі вилискують; приходить і восени, коли срібна імла понад травою звивається, ніби лісові мавки при місяці танок водять...

Якось сидів він там, а було це пізньої осені, коли вже за дверима стояла зима. Світив місяць, чорні хмари ганяли одна одну по небі, вигравав вітер. Іван наслухав, про що гомоніли дерева, й майже розумів їхню мову. Коли це чує він тонесенький голосок:

— Іди сюди, кониченьку мій вороний, золотом підкований, сріблом погаптований!

І враз сотки інших тоненьких голосків так само залунали по лісі:

— Іди сюди, кониченьку мій вороний, золотом підкований, сріблом погаптований!

В деревах загуло, затріщало, і знову чує Іван тоненький голосок:

— Гоп-гоп, кониченьку! Помчимо, полинем крізь хмари, крізь місяць на тисячу миль!

А за тим — знову сотки таких самих тонесеньких голосків:

— Гоп-гоп, кониченьку! Помчимо, полинем крізь хмари, крізь місяць на тисячу миль!

Раптом по тому знялися до неба полки чорних їздців і подалися просто на місяць.

— Це штука не кепська! — подумав Іван та й собі загукав:

— Іди сюди, кониченьку мій вороний, золотом підкований, сріблом погаптований!

Ще й останнього слова не промовив, як вже стоїть біля нього чорний кінь, на золоті підкови кований, в срібну вуздечку обряджений; стоїть і дивиться на нього розумними очима. Вхопив Іван його за гриву, вискочив на спину й гукнув:

— Гоп-гоп, кониченьку! Помчимо, полинем крізь хмари, крізь місяць на тисячу миль!

Знову ще й до кінця не доказав, а вже той баский кінь вкупі з ним понад деревами несеться, мов той вітер, по небу летить понад лісами, понад луками, над горами та багновищами. А коли вже чорних їздців наздогнав, то й Іван до їхнього гурту прилучився.

От один з них і питається:

— То це й ти, Іване, сьогодні їдеш з нами?

— А їду! — відказує Іван.

— Ну, то й добре! — каже чорний їздець.

І полетіли вони понад лісами та горами, понад степами та долинами. Коли це перший їздець доскочив місяця, вхопив його, та — шусть! — під кирею! Потемніло на хвильку на небі, але ж місяць вислизнув — і знову розвиднилось. Тоді й другий їздець так само вхопив місяця; затьмарилось, та місяць вимотався з киреї, й знову вияснилось. І так усі їздці один-по-одному, аж до останнього, з місяцем жартували. Місяць дуже роззлобився, але їздці, сміючись, гонили далі, а з ними — й Іван…

Дев'ятеро гір перелетіли, троє морів перескочили й опинилися в цілком незнайомій країні: гори жодної, рівнина рівная, а по ній повно дерев, садів, виноградників. Чорні їздці кожне дерево зачіпають, кожен виноградовий кущ потрусять, аж віти їм з дороги відхиляються.

— Чи знаєш ти, Іване, де ми тепер? — питалися їздці.

— Ні, не знаю,— відмовляє Іван.

— Ми — аж у Франції. Королівна має цієї ночі взяти шлюб, і ми не повинні спізнитись.

Й полинули далі понад сплячими селами, черкаючи своїми киреями по темних шибах у хатах. Люди скрізь спали, ніхто не озивався, навіть пес ніде не загавкав.

Нарешті прилетіли до чудового палацу. Він далеко зорів у ночі своїми вікнами, і їздці кинулись просто до тих високих вікон.

— А подивися добренько, Іване,— кажуть йому.

Подивився.

— Що ж ти там бачиш?

— Та бачу я велику світлицю. Замість ночі — у ній день від того світла, що силою вогнів відбиває в старих люстрах; ну, чисто тобі змінено осінню ніч на весняний ранок!.. Скільки там по всіх кутках розквітлих троянд, пальм та всяких інших квіток! Скрізь золото та мармур, стіни мальовані; підлога, як люстро, а на підлозі — розкішний килим, мов місток із квітів через замерзле озеро.

— А ще що бачиш, Іване?

— Та ще бачу столи, розкішними потравами заставлені, а за тими столами повно панства в червоному єдвабі, в білому оксамиті, в мереживах та золоті. А тут, ось, сам король сидить на престолі; найпишніші пані навколо нього.

Їдять, п'ють, музики їм грають... о, як же там гарно!

— Що ти ще бачиш, Іване?

— Бачу ще принцесу — королівну. Чудова, як травнева квітка, але бліда, смутна-невесела... Біля неї сидить кривоногий, пишно зодягнений панич, до чорна опалений.

— Еге ж, Іване. То її наречений — еспанського короля син. Вже три дні триває цей бенкет, а тепер, опівночі, на третю ніч, має він взяти її собі за жінку. Тільки ж принцеса його не хоче; вона цілком нещасна. Допоможи ти нам її врятувати. Наші тіла випрядені з імли осінньої, ми не можемо самі вирвати її звідціль!

Іван пообіцяв, що врятує сердешну королівну.

Знялися їздці над королівським садом. Понад столітніми деревами, понад білими стежками та чорною травою роз'їхались широкою хмарою й з усієї сили кинулись на вікна. Коні їх зіп'ялися догори, болісно заскиглили, але забряжчали вікна, та не виломились. У світлиці перелякане панство вискочило з-поза столів, кинулося до чорних вікон, однак побачило там лише відблиск світла з палацу.

Король промовив:

— А, пусте! То лише осінній вітер б'ється у вікна. Нехай собі казиться там, нам же буде тута затишно!

Усі зразу повеселішали; пани сміялися, а панночки почали хвалитися, що вони ані трішечки й не злякалися... Чорні їздці вдруге знялися над столітньою алеєю, над сонними водограями, над мармуровими альтанками. Ще ширшою хмарою розляглися й ударили на вікна. Знову коні зіп'ялися, протяжно заквилили,— вікна затріщали, але витримали.

Ще раз скочили на рівні ноги усі, хто був у світлиці; сам король похмурився, подивився на вікна й промовив:

— І що це, справді, той північний вітер таке сю ніч виробляє!? Але ж не може він нам пошкодити!..

Панство знову посідало за столи, тільки вже нікому не було до сміху.

По-третє розлетілися чорні їздці, закрутились понад садами; цього разу залетіли аж до золочених штахетів, що ними було огороджено королівські сади, широченною хмарою розійшлися по небу й раптом ударились у вікна. Й розлетілись на бризки кришталеві шиби, забряжчали скляні черепки, чорні їздці упали в світлицю, а з ними — й

Іван. Пани втікали, спотикаючись на убрусах, тільки сама королівна сиділа мовчки, така хороша, як травнева квітка, але така смутна, мов спіймана пташка.

Іван зіскочив з коня; не зважав, як чорні їздці ганяли панство по залах, а вклонився принцесі й спитав: чи хоче вона чорному еспанському короленкові віддатись, або, коли — ні, то нехай їде з ним, й нічого не боїться.

Королівна одразу згодилась тікати. Іван посадовив її перед себе на чорного коня й вилетів розбитим вікном, а чорні їздці — за ним...

Полинули над лісами та понад луками, над болотами та понад горами; троє морів, дев'ять гір перелетіли — й опинилися в тому лісі, з якого вилетіли.

Вранці другого дня, прокинувшись на печі. Іван подумав, що все те йому тільки снилося. Але ж на білій постелі, де раніше спала його покійна матуся, лежала тепер прекрасна королівна, рожева, як майова квітка й любенько всміхалася уві сні. Коли ж прокинулася,— почала плакати. Кликала прислужниць, щоб її зодягли, умили та намастили парфумами,— однак прислужниць не було. А тим часом ще ніколи в своєму житті сама себе вона не одягала, а тепер мусила. Отож морочилась з тим аж до полудня.

А потім прийшли нові муки. Вивів Іван королівну на двір, показав їй свою хатину й садочок, стару яблуню й трояндовий кущ. Отже ж принцеса злякалася гиндика, коли він на неї злісно розприндився; боялася вона бджілок, що гули, літаючи; та так всього того настрашилася, що ледве знову не розплакалась. Але ж, позаяк вона дуже раділа, що все-таки здихалась еспанського короленка, та ще й до того й Іван припав їй до серця,— то вона себе перемогла.

Іван повів її до лісу на свої улюблені місця. Розважав, намагався її втішити; та тільки ж принцеса звикла ходити по рівних, піском посипаних, стежках, а тепер, у черевичках з високими підборами, мала ходити по корінням та камінням. За мох зачіпалися її підбори, ожина чіпляла її за поділ єдвабної сукні — і знову почала вона плакати.

І так було раз-у-раз. До того ж мусила все робити сама: і постіль застелити, і хату причепурити, і квітки на вікнах поливати. Була цілком нещасна; нещасним був з нею й Іван.

Увечері він сказав їй:

— Нема іншої ради — мусиш вернути додому: наша халупка задля тебе занадто мізерна!

Принцеса відповідала, що вона не хоче вертатись, що боїться еспанського короленка, але ж увечері все-таки пішла з Іваном до лісу, покликати чорних їздців, щоб відвезли її до батька.

Тихо в лісі. Місяць ще не зійшов, ніде не тремтить жоден листочок... Марно чекають вони, що ось-ось обізвуться вчорашні голоси. Тоді Іван почав кликати сам:

— "Іди сюди, кониченьку мій вороний, золотом підкований, сріблом погаптований!"

Нічого...

Гукнув він ще раз, а потім ще й ще.

Ніщо не озвалося.

Так, нічого не дочекавшись, мусили повернутись до хатини.

Не докликались тих їздців і другого вечора. Королівна ж так побивалася, що, якби знала, кудою йти, то й пішки додому пішла би, нехай тільки Іван її доведе.

Звісно, можна те сказати, але ж треба було б, може, й три роки на ту подорож витратити, бо не близький то світ — з Зеленого Острова до землі французької!..

Отже мусила принцеса зостатися в мізерній Івановій халупці.

— Ну, що ж, а чи не взяла б ти одежини, що моя неня носила, як ще дівувала? Було б тобі догідніше ходити по наших кам'яних стежках. Я маю на пам'ятку сховане в мальованій скрині вбрання, розмарином переложене, зовсім як нове.

Згодилась королівна.

Та й як же їй гарно прийшлася червона коротка спідниця, гаптована попередниця, вишивана керсетка! Тепер вже й ожина її за поділ не хапає, уже й не спотикається вона на корінних!..

— А що, коли б ти спробувала зварити мені їсти, як я сам буваю цілий день у полі? Нудишся, що й сумно тобі, й довго час триває, може б тоді швидше й час минав?

Спробувала й того королівна. Навчив її Іван куховарити, а в обід понесла вона йому на поле страву. Посідали обоє на межі,— а там материнка пахне, жайворонок співає, сонечко пригріває. Їли та розмовляли.

Принцеса про свій дім розповідала, як з того часу, коли її мати померла, було їй вдома зле. Татко її нітрішки не любив, бо коли б любив, то за еспанського короленка йти заміж не примушував би!.. А Іван і собі про небіжку матусю розказує.

Так той обід на межі королівні до вподоби припав, що стала вона кожного дня їжу Іванові на поле носити, а потроху вже й палац свій золотий забувати почала.

Тепер, коли Іван приводив її на свої улюблені місця у лісі: на пригорок, де лісові мавки при місяці танцюють; під вільху до струмочка, на пригріту сонцем просіку,— всюди їй так було любо, що аж в долоні плескала:

— От це не те, що якийсь там наш парк!..

Іван був повен тихої радості й показував їй все нові й нові речі.

Так само стало їй і дома все до вподоби. І хатина з різбляним сволоком, і віконця з мальованими віконницями, і садочок з трояндовим кущем, і кімната з темною стелею. Вже не боялася вона ані гиндика, ані корівки, не цуралася й хатньої праці, а в сільському строї ходила весела, ніби носила його змалечку.

Так і минув їм цілий рік, аж не зчулися й як...

Було вже пізньої осені.

Випав гарний вечір, і пішли вони вдвох до лісу на просіку, щоб хвилинку посидіти на пенькові, як звик бувало сидіти Іван.

Світив місяць, чорні хмари гонилися по небі одна за одною, по вітах грав вітрець. Послухали вони, про що розповідали дерева й майже розуміли їхню мову, коли це чують тоненький голосок:

— "Іди сюди, мій кониченьку вороний, золотом підкований, сріблом погаптований!"

А сотки інших голосів по всьому лісі й собі повторюють той самий поклик.

Аж підскочив Іван:

— Це знову — "їхній" день! Це знову осінній вітер полетить до Франції! Хочеш: я коня покличу й одвезу тебе додому?

І засміялася королівна.

— Не клич ти кониченька: мені з тобою добре й тут! Хіба ж людині конче треба королювати, щоб бути щасливою?! Зостануся я з тобою, мій любий, назавше і буду твоєю дружиною!

В деревах загуло, затріщало; чорний їздець на чорному коні спинився перед них і питав:

— Іване! Ти не поїдеш з нами цієї ночі?

— Ні, не поїду!

А принцеса сказала:

— Спинись там, в золотому палаці, де живе французький король, повідай йому, що я тут, на Зеленому Острові, жінкою селянина Івана...

І жили вони спільно в коханні та згоді, а щороку, як здіймався північний осінній вітер,— переказували через нього привітання родині...